

STORTINGET

Representantforslag 127 S

(2025–2026)

fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Hanne Beate Stenvaag, Geir Jørgensen og Hege Bae Nyholt

Dokument 8:127 S (2025–2026)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Hanne Beate Stenvaag, Geir Jørgensen og Hege Bae Nyholt om å styrke vernet av samisk kultur- og næringsutøvelse

Til Stortinget

Bakgrunn

Utbyggingssaker i samiske områder har ført til mye konflikt de siste årene, med Fosen-saken og beslutningen om å elektrifisere Melkøya fra land som tydelige eksempler. Troen på at en blir hørt, at en har en rettferdig sjanse, og at rettssystemet faktisk jobber for deg, er vesentlig for tilliten mellom individer og grupper og mellom minoritet og majoritet.

Sametingsvalgundersøkelsen 2025 viser at seks av ti velgere ved sametingsvalg har lav tillit til norske myndigheter. Liknende funn finner man i Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport (Dokument 19 (2022–2023)), hvor det særlig pekes på at regjeringens oppfølging av Fosen-saken har vært med på å svekke tilliten til norske myndigheter. Dette viser at energi- og arealpolitikken Stortinget og regjeringen velger å føre fremover, vil være avgjørende for mange samers tillit til norske myndigheter.

Det vedtatte hurtigsporet om å bygge ut ny vindkraft i Finnmark med tilhørende kraftlinjer, anleggsveier og annen infrastruktur vil ha betydelige konsekvenser for eksisterende samiske næringer, og for naturen, som er det materielle grunnlaget for samisk kultur. Likevel har verken næringsutøvere i reindriften eller Sa-

metinget, som samenes folkevalgte organ, blitt konsultert i forkant av avgjørelsen om å elektrifisere Melkøya.

Vindkraftutbygging i Finnmark reiser særlige utfordringer for samiske rettighetshavere, spesielt innen reindriften, hvor dyrevelferden og driftsformen er helt avhengig av sammenhengende arealer med fravær av forstyrrelser og tilgjengelighet på beite. Samtlige av de foreslåtte områdene for vindkraftutbygging i NVEs hurtigspor ligger i reinbeiteområder, og enkelte reinbeitedistrikter kan rammes av flere utbyggingsprosjekter samtidig. De foreslåtte vindkraftutbyggingene kommer i tillegg til allerede eksisterende infrastruktur og andre utbyggingsplaner, slik som planlagt gruvedrift i Hammerfest kommune.

Slik samlet eller kumulativ belastning vil særlig være en trussel mot samisk kultur, næring og naturgrunnlag. Uten en samlet vurdering av de kumulative effektene av utbygging av vindenergi, nettutbygging og andre inngrep vil elektrifisering av Melkøya med vindkraft fra land føre til økt risiko for menneskerettsbrudd, lik det som skjedde på Fosen.

Sannhets- og forsoningskommisjonen foreslo i sin rapport en samlet gjennomgang av reindriftens arealsituasjon og reindriftens betydning for samisk kultur og næring.

I omstillingen til et mer miljøvennlig samfunn er man avhengig av å finne løsninger som ikke overkjører urfolksrettigheter, og man må unngå løsninger som skaper unødvendig splid og konflikt. Kartlegging av arealsituasjon, gode konsekvensutredninger og meningsfylt dialog er forutsetninger for å skape et forsonet samfunn preget av tillit mellom minoritet og majoritet.

Målet må være at både berørte aktører, samiske rettighetshavere og Sametinget skal ha reelle muligheter til å gi et fritt og forhåndsinformert samtykke til tiltak som

fører til inngrep i arealer og verdifull natur, selve grunnlaget for samisk kulturutøvelse. Konsultasjoner og samtykke må forstås som en del av løsningen for klimaomstilling, ikke som et hinder.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen sette i gang en samlet gjennomgang av reindriftens arealsituasjon og reindriftens betydning for samisk kultur, og om

Norge gjennom sin forvaltning av reindriftens arealer oppfyller sine folkerettslige forpliktelser.

2. Stortinget ber regjeringen utrede den kumulative påvirkningen for samisk næring og kultur ved kraft- og industriløft for Finnmark, før konsesjoner gis til nye energi- og utbyggingsprosjekter.
3. Stortinget ber regjeringen se på løsninger for å sette reinbeitedistrikter økonomisk i stand til å ivareta sine rettigheter gjennom konsultasjoner med myndigheter og utbyggere. Tilskuddsordninger eller en fondsløsning bør vurderes for å hente inn eller bygge egen juridisk kompetanse og fagkompetanse i distriktene.

24. februar 2026

Sofie Marhaug

Geir Jørgensen

Hanne Beate Stenvaag

Hege Bae Nyholt